

Olga Schihalejev, Nete Tutsu, Helene Toivanen,
Grete Palksaar, Aleksandra Sooniste, Elina Sildre

Kohtumised. Tavad, lood ja väärtused

Usundiõpetuse tööraamat
I kooliastmele

Selle tööraamatu omanik on

Sisukord

Maailm meie ümber

1. Mis on usund?	4
2. Maailma loomine	8
3. Igas loos peitub tarkusetera	12
4. Maailma tuleb hoida	16
5. Lõikustänupüha	20

Inimese ainulaadsus ja elu pühadus

6. Iga inimene on eriline	24
7. Igal perel on oma kombes	28
8. Hea on olla aus	32
9. Hingedeaeg	36

Advent ja jõulud

10. Sünnipäev	40
11. Jõululugu: Jeesuse sünd	44
12. Jõulud eri kirikutes	48
13. Vanad jõulukombes	52

Uus algus

14. Tere, uus algus!	56
15. Kas süda oskab rääkida?	60
16. Pikad liud ja pikad linad	64
17. Kuldsed teod	68

Ülestõusmispühad

18. Anna andeks!	72
19. Rahvatraditsioonid munadepühal	76
20. Murest saab rõõm	80
21. Ta on tõesti üles tõusnud!	84

Erinevad inimesed, samad mured ja rõõmud

22. Oleme erinevad	88
23. Rikkus ja vaesus	92
24. Reeglid, mis aitavad	96
25. Kadeduse köidikud	100

Püha meie ümber

26. Pühad kohad kodukandis	104
27. Nelipühade värvid	108
28. Sõnajala õit otsimas	112
29. Julgus jääda iseendaks	116

1. Mis on usund?

Vaata pilvepilte. Milliseid kujundeid, loomi, inimesi või esemeid pilved on moodustanud? Kirjuta, mida näed.

- Mida teised nägid? Leidke klassi peale võimalikult palju vastuseid! Pane põnevamad arvamused kirja.

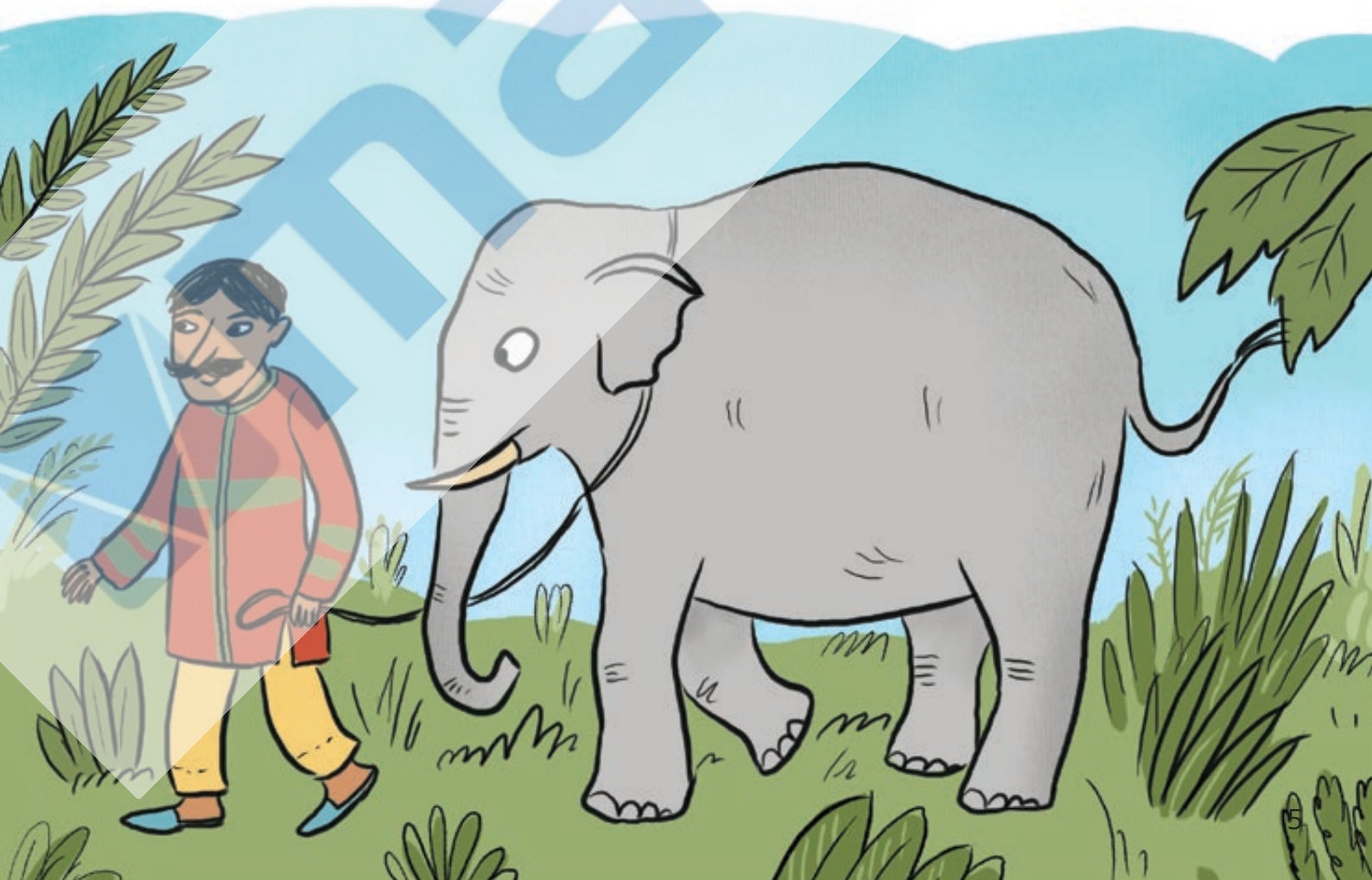
Kuus sõpra

Elasid kord Indias kuus sõpra. Kiran oli sõpradest kõige rõõmsameelsem, Singh kõige tugevam, Amar kõige pikem, Suman kõige heatahtlikum, Akil kõige vanem ja Vivek kõige terasem. Igaüks neist oli teistest erinev, aga üks asi oli neil ühine. Nad kõik olid sünnist saadik pimedad. Ometi said nad oma eluga hästi hakkama. Nad käisid üheskoos pikkadel jalutuskäikudel ja arutasid elu oluliste asjade üle. Vahel rääkisid nad sõprusest, teinekord sellest, mis nende ellu rõõmu ja rahu toob, mõnikord aga oma hirmudest või hoopis surmast ja kannatustest.

Ühel päeval, kui nad oma tavapärasel jalutuskäigul olid, kohtasid nad meest, kes ütles, et ta on elevandi talutaja. Sõbrad hakkasid arutama, mis see elefant on, sest nad ei olnud kunagi sellist elukat kohanud. Talutaja pakkus lahkelt: „Aga tulge ja katsuge teda, siis saate aru, kui tore loom see elefant on!” Nii pimedad tegidki – nad tulid elevandile lähemale ning kompisid teda tähelepanelikult.

Kiran puudutas sabaotsa, Singh jalga, Amar kõrva, Suman lonti, Akil külge ja Vivek kihva. Kui elefant oli läinud, hakkasid sõbrad seletama, milline loom elefant õigupoolest on.

Kiran arvas, et elefant on üks lõtv ja peenike luuake, mis liigub rõõmsalt küljelt küljele.

Singh hakkas seepeale naerma: „Mis sa räägid, ma uurisin elevanti õige hoolega – ta on paksu samba või puutüve moodi, kindel ja kõikumatu.” Amar sai pahaseks: „Ei, elevant on hoopis pehme nagu hiiglaslik puuleht või lehvik, mis tuult tekitab.” Muidu heatahtlik Suman kergitas seekord kulmu: „Uskumatu, vennad, aga elevant on ju hoopis nagu suur madu-uss, painduv ja väänlev.” Akil segas vahele: „Kuulge, sõbrad, te ei ole vist elevandile lähedalegi läinud, teadke, et elevant on nagu iidne, võimas ja tugev kindlusemüür.” Vivek, kes oli aga kat- sunud elevandi kihva, teatas, et loom on nagu pikk terav oda.

„No seda ta küll ei ole!” tõstis Kiran häält, „elevant sarnaneb luuaga!” „Puutüvega!” vaidles Singh. „Lehvikuga!” raius Amar. „Maoga!” väitis Suman enesekindlalt. „Kindlusemüüriga!” kinnitas Akil jalgu trampides. „Odaga!” van- gutas Vivek enesekindlalt pead. Sõbrad sattusid hämmingusse. Milline elevant siis õigupoolest on?

Vasta küsimustele.

● Mida sa tahaksid neilt sõpradelt küsida?

.....

.....

● Mis nõu sa sõpradele annaksid?

.....

.....

Arutage oma vastuseid.

Inimesed on alati otsinud vastuseid enda jaoks olu- listele küsimustele.

- Mis on hea ja mis on halb? Mis teeb elu õnnelikuks?
- Milline on hea inimene? Kuidas elada head elu?
- Kuidas on maailm alguse saanud?
- Mis saab peale surma? Miks on maailmas kannatus?

Usund ehk **religioon** otsib vastuseid olulistele küsimustele. Igal religioonil on oma õpetused, tavad ja elulaad. Sarnast usku inimesed käivad aeg-ajalt koos, et ühiselt **palvetada***, **mediteerida*** või muul moel oma usku jagada.

***palvetamine** – inimese vestlus Jumalaga, pöördumine kõrgema vää poole

***mediteerimine** – inimese vaimne endasse vaatamine

Milliseid kirikuid* või palvelaid* oled oma kodukohas näinud? Kas sinu kodu läheduses on mõni hiis* või muu pühaks peetav koht?

***kirik** – suurem kristlaste kogunemiseks ehitatud hoone, sageli võib selle väljast ära tunda torni või risti põhjal

***palvela** – väiksem kristlaste kogunemiseks ehitatud hoone, sageli pole ta väliselt teistest majadest erinev

***hiis** – pühaks peetav looduslik koht, näiteks puudesalu

Joonista siia pilt kas ühest pühakohast või iseendast.

Täna ses tunnis oli minu arvates

2. Maailma loomine

Otsi meie päikesesüsteemist üles Maa.

Kuidas sinu arvates maailm alguse sai? Joonista oma lugu nelja pildina.

Kui sa midagi lood, siis sa oled looja.

Vasta küsimustele.

1. Milliseid teadmisi ja oskusi sul selleks tööks vaja läks?

.....

.....

.....

2. Kuula nüüd ühte ilusat muusikapala. Mida peaks teadma ja oskama inimene, kes on sellise loo autor?

.....

.....

.....

Väga paljud inimesed usuvad, et maailma looja on Jumal. Kristlaste jaoks on oluline piiblis kirja pandud loomislugu. Kuula või loe lugu maailma loomisest ja arutle järgmiste küsimuste üle koos klassikaaslastega.

- Milliseid teadmisi ja oskusi võiks vaja minna maailma loomiseks?
- Kuidas me saame rohkem maailma kohta teada?
- Kas kunagi saavad inimesed nii targaks, et teavad kõike taevast, maast ja elusolenditest? Põhjenda oma arvamust.

Loomislugu leiad piiblist 1. Moosese raamatu 1. ja 2. peatükist (1Ms 1:1-2:3) ja internetist aadressilt piibel.net

Maailma uurimisega tegelevad väga paljud teadlased.

- Vali lünkadesse sobivad sõnad ja saad teada, mida keegi uurib.

geograafid

usuteadlased

loodusteadlased

astronoomid

- Millise teksti juurde pilt sobib? Kirjuta teksti juurde õige number.

1.

☐

uurivad, kuidas on inimesed läbi aegade Jumalat uskunud. Nad uurivad ka erinevaid usundeid ja seda, kuidas usk inimeste elu mõjutab. Tänu sellele on inimestel kergem üksteist mõista.

2.

☐

uurivad universumit – tähti, planeete, komeete ja muud põnevat, mida kosmoses leidub. Nende uurimistulemused aitavad paremini mõista, kuidas tekkisid Päike, Maa ja teised taevakehad.

3.

☐

uurivad selliseid kohti, mille kohta inimesed palju ei tea. Tänapäeval uurivad nad vulkaane, ookeanide sügavusi, koopaide ja muid ohtlikke kohti.

4.

☐

uurivad elusaid ja eluta nähtusi, mis maailmas on. Nad uurivad mikroskoobiga väga väikeseid asju – baktereid, rakke ja aatomeid. Veel uurivad nad loomi, taimi, kive, ilma, elektrit, valgust ja väga palju muud, millest maailm koosneb.

Piibli järgi lõi Jumal linnud ja veeolendid viiendal päeval ning loomad ja inimesed kuuendal päeval. Erinevaid loomaliike on maailmas väga palju ning täpset arvu ei tea keegi. Teadlased avastavad pidevalt uusi loomi.

2005. aastal avastati Uus-Guineast lind, kelle ladinakeelne nimetus on *Melipotes carolae*. Uus lind on huvitav selle poolest, et ta on väga vaikne ja ei laula peaaegu üldse.

Kassisuurune Caquetá titi-ahv avastati 2008. aastal. Tema pojad nurruvad nagu kassid.

Tänases tunnis sain ma teada, et

Ma tahaksin maailma kohta veel teada

3. Igas loos on peidus tarkusetera

Sellel pildil on vana-isa oma lapselapsega. Vaata pilti ja vasta küsimustele.

- Millest nad võiksid rääkida?

.....

.....

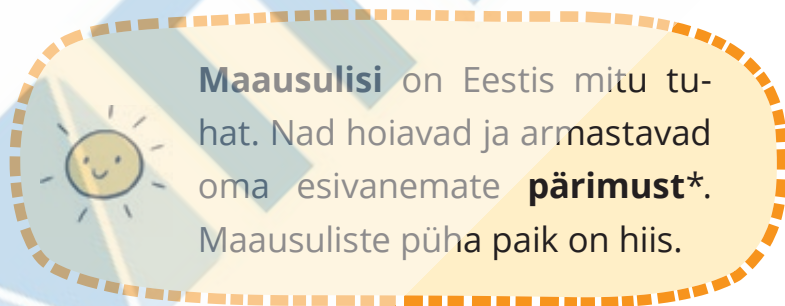
- Milliseid huvitavaid lugusid oled sina oma vanavanematelt või teistelt vanematelt inimestelt kuulnud?

.....

.....

Tähe pere on maausulised.

Maausulisi on Eestis mitu tuhat. Nad hoiavad ja armastavad oma esivanemate **pärimust***. Maausuliste püha paik on hiis.

***pärimus** – lugu, mida inimesed on läbi aegade oma lastele edasi jutustanud; nii on need väga vanad lood jõudnud tänapäeva inimesteni

Tammealuse hiis Lääne-Virumaal

Loomislugu

Tähe vanaisa laulis maailma loomisest lugu, mida ta oli kuulnud oma vanaemalt. Vanaema jällegi oli kuulnud seda laulu oma vanaisalt.

Kord lendas üks punapäine pääsukene meie lepikusse* ja sealt edasi kiige külge. Tegi pesa penni* peale ja hakkas poegi hauduma. Haudus kolm kuud ja tüki neljandastki.

Kui pojad olid koorunud, hakkas ta neid jagama. Esimese poja pani pardiks pajupuude juurde, teise poja pani kalaks vette. Kolmandast pojast tegi Viru sepa. Viru sepp pidi tegema igasuguseid rauatöid – kirveid, nuge ja muud vajalikku.

Aga kord juhtus, et sepp ei kuulanud, mida inimesed tahavad, ja inimesed hakkasid sepaga riidlema. Selle peale vihastas hoopis sepp. Ta viskas tööriistad põõsasse, läks oma töökotta ja tegi hõbedast naise, kellel oli vasest hing. Hõbedast naine oli täiesti sõnakuulelik – nii, nagu sepp teda liigutas, nii ka naine seisma jäi – nagu suur nukk. Siis tõi Viru sepp selle naise inimestele näha ja küsis: „Mis te arvate, kas sellel naisel on midagi puudu ka?”

Inimesed vaatasid ja ütlesid: „Jah, tal on kindlasti midagi puudu. Tal pole keelt suus, tal pole meelt peas, tal pole südant rinnus, tal pole südamel hinge ja hingel pole eluaset.”

***lepik** – lepavõsa; väike mets, kus kasvavad lepad

***penni** – puidust toru, mille küljes ripub kiik

Arutle koos pinginaabriga, milleks oli vanade eestlaste arvates
vaja järgnevaid asju. Kirjuta.

1. Keelt suus?

2. Meelt peas?

3. Südant rinnus?

**4. Südamel hinge
ja hingel eluaset?**

Maausulised panevad tihti oma lastele loodusega seotud nimesid, näiteks Tuul, Pikne, Pääsu või Rääk. Aga pannakse ka teisi tähenduslikke nimesid, näiteks Häbelik, Leelo, Loits, Mõte või Vanne.

Kõikidel rahvastel on aegade algusest olnud oma **loomisllood**. Sageli on need just laulud, mida lauldakse edasi põlvest põlve ja mis räägivad sellest, kuidas maailm ja inimesed alguse said. Igas loos on oma **tarkusetera**.

Joonista pilt, kuhu on peidetud kolm tarkusetera, mida sa tahaksid tulevikus elavatele inimestele edasi öelda.

Ma tahaksin maailma loomislugude kohta veel teada

4. Maailma tuleb hoida

Arutlege klassis. Kirjuta.

Loomislood räägivad sellest, kuidas inimesed ja loomad maailma tekkisid. Kahjuks on paljude loomaliikide säilimine ohus ja nad võivad välja surra. Põhjused, miks loomad on ohus, võivad olla väga erinevad. Näiteks jahiti rändtuvisid kunagi lõbu pärast ja viimane rändtuvi suri ära 100 aastat tagasi. Loomadele on ohtlik ka looduse saastamine ja metsade maha raiumine. Inimesed saavad loomade kaitsmiseks väga palju ära teha.

1. Kuidas saaks iga õpilane loomi kaitsta?

2. Kuidas saaks loomi kaitsta teadlased?

3. Kuidas saaks loomi kaitsta luuletajad ja kunstnikud?

Tallinnas asub Ukraina kreekakatoliku kirik. Selles kirikus pööratakse erilist tähelepanu kultuuri, traditsioonide ja looduse hoidmisele. Seal õpetatakse lastele kalligraafiat ehk ilukirja, puutööd, mänguasjade valmistamist ja ukraina keelt.

Ukraina
kreekakatoliku
kirik

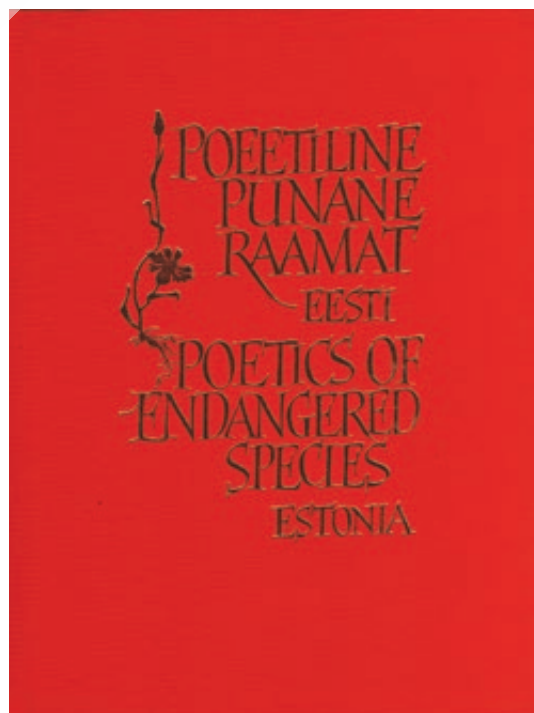

Lapsed õpivad ilukirja

Kõiki ohustatud loomi ja taimi inimesed päästa ei suuda. Ukraina kreekakatoliku kirik on loonud nendele taimedele ja loomadele varjupaiga oma raamatutes.

Eesti poeetiline punane raamat on pühendatud Eesti ohustatud looma- ja taimeliikidele. Igale loomale või taimele on pühendatud pilt ja luuletus, kus on looma või taimede mõtted.

Raamatus olevad luuletused kirjutas Timo Maran ja pildid joonistas Nestor Ljutjuk.

Uuri sellest raamatust pärit pilte ja luuletusi.

Möödunud talvel
nägin ma kummalist und.
Nagu oleksin elanud pildina
punase raamatu
pabermetsas.

Juba ammu võpatan ma
rähnide
trummelduste peale.
Ronin oma
haavaõõnsusest välja
kuulama,
kas pole see mitte
mootorsae hääl?

Mida tahavad pähklinäpp ja lendorav öelda?

Mõtle mõne taime, looma, linnu või muu elusolendi peale, kes on sinule väga tähtis.

Ole nüüd ise luuletaja ja kunstnik ning loo siia üks lehekülg enda poeetilisest punasest raamatust.

● Miks sa valisid just selle taime, looma või muu elusolendi?

Mida sa selles tunnis õppisid?

5. Lõikustänapühha

Kui hästi sa taimi tunnend? Sobita iga pildi juurde õige sõna.

VILI

PUNG

VARS

IDU

LEHT

JUUR

● Kas sa oskad nimetada veel mõnda taime osa?

Kaisa ja Madise klassil hakkab lõpule jõudma suur projekt. Kõik lapsed kasvasid erinevaid taimi. Kaisa kasvatas porgandeid. Ta külvas seemned juba kevadel. Suvel pidi Kaisa taimi korra nädalas vaatlema ja mõõtma. Uurimistulemused kirjutas Kaisa vihikusse. Nüüd ta teab, et taimi on päris raske kasvatada.

Kõigepealt tuleb peenar korda seada, siis tuleb seemned külvata. Seejärel tuleb rohida ja natuke kasta ning jälgida ilma, et porgandeid üle ei kastaks. Siis tuleb jälle rohida ja harvendada ... Kuidas küll põllumehed jõuavad meile nii palju vilja ja vilju kasvatada?

Klassi projekt lõpeb oktoobri teisel nädalal. Siis tutvustavad kõik õpilased oma projekti tulemusi.